

En verden af smag

Når innovation og smag er en passion...

Praktiske eksempler på smagstest af fødevarer som et redskab til produktudvikling, kvalitetssikring og markedsføring

- 150 danske økologisk dyrkede æblesorter – kan vi skabe interesse blandt forbrugere og fødevareproducenter og give forbrugerne adgang til mange flere smagsoplevelser?
- Honning – hvordan beskriver man smagen af forskellige typer honning, så forbrugeren har et bedre udgangspunkt for at vælge på hylderne?
- Mjød – hvornår er smagen ”rigtig”?
- FoodPairing - hvilke fødevarer er gode at kombinere?
- Strudsecæg, tang, spiselige vilde planter...
- Smag af økologiske vs konventionelle fødevarer...

Smag og duft

- lidt ordforklaringer

- Hvad vil det sige at en beskrivelse er Objektiv?
- Forholder sig mere til "det der er" (objektet), uladet, ofte let at definere præcist og kommunikere
- Her får vi et fælles sprog
- Hvad vil det sige at en beskrivelse er Subjektiv?
- Personlig, ladet – svær at definere præcist, da den subjektive oplevelse er forskellig fra person til person
- Meget vigtig egenskab – men svær at "arbejde med" og kommunikere

Sensorisk test eller kemisk analyse; "på en skala...", "der er 0,05 mg ..."

Objektiv

Subjektiv

Forbrugertest; "det smager godt", "jeg synes..."

Smag er ikke bare et spørgsmål om "Smag og behag"

That which we call a rose,
By any other name
Would smell as sweet
Through a curious nose
(William Shakespeare)

Æbleprojektet: Nogle få udvalgte af de 150 sorter...

Sort	Brugssæson	Smag	Konsistens	Særlige indholdsstoffer+ Dyrkning	Anvendelse(+årstal ankommet til DK)	Udseende
Bøghs Citronæble (Barritskov Kernestensæ ble)	Plukkes i aug- september. Uegnet til lagring.	Frisk, aromatisk, citronsyrlig. Herlig duft. + Sød, vinagtig, krydret smag.	Fast + skørt, saftigt.	Dyrkning: selvsundt. Hårdført, langsomt voksende, rigtbærende.	Spiseæble, madæble, mostæble (1863)	Lille, gult med orange eller rødt på solsiden.
Filippa	Plukkes i sep. Anv. Okt. - Jan. Holdbart.	Karakteristisk aroma. Aromatisk, næsten parfumeret. Syrlig. "I samme smagsklasse som Gråsten, Cox Orange, Signe Tillisch og Kansler"	Sprød, saftig. Fedtet hud.	Dyrkning: Sundt, hårdført, frugtbart – dog vindfølsomt. Smukt træ med bred krone. (Meget fin fortælling om hvordan pigen Filippa fandt æblet, som bl.a. blev sendt til kongen, der belønnede det med 10 kr.)	Madæble, spiseæble (uovertruffen til æblegrød), superfin til most. Topscorer i Ankerhus testen fra 1938-39. (1877)	Middelstor, rund, gulgrøn med svagt rødlig solside
Gråsten Gul	Sept. - okt.	Uovertruffen, overdådig smag og duft. Dog stor variation.	Saftig og sprød.	Danmarks Nationalæble. Dyrkning: Modtagelig overfor skurv og kræft. Rimelig hårdfør vækst.	Madæble, spiseæble (1698)	Stor, uregelmæssig, kantet, ofte fladrund, gul med til tider rødlig solside. Meget varierende æbler.

Smag og duft af æbler

- udfra eksisterende beskrivelser

<u>Objektive deskriptorer:</u>	
Sød	Sukret
Syrlig	Citronsyrlig
Aromatisk	(Karakteristisk/karakterfuld/særpræget)
Krydret	Nøddeagtig
Frisk	Pære
Ananas (aroma/smag)	Parfumeret/floral/blomsteragtig
Kanelagtig*	Banan
(Pikant?)	Melon
Bitter	Jordbær
Bæragtig	Rosenagtig
Vinagtig	Hindbær
Vinsyrlig	Mandel
Pigeon/Kalvil-agtig	(Balanceret/harmonisk)

Smag og duft af æbler

- udfra eksisterende beskrivelser

<u>Subjektive deskriptorer:</u>	
Velduftende	Diskret
Velsmagende	Dyb
God	Hæderlig
Fin	Fyldig
(Smagfuld)	Sofistikeret
Ringe	Spændende
Herlig	Ubehagelig
Delikat	Stram
Dejlig	Ædel
Uovertruffen	Andenrangs
Overdådig	Elegant
Vidunderlig	Behagelig

Konsistens af æbler

- udfra eksisterende beskrivelser

<u>Skræl (objektive deskriptorer):</u>	<u>Frugtkød (objektive deskriptorer):</u>
Tyk	Groft
Sej	Løst
Fedt	Saftigt/saftfuldt
(Glinsende) Visuelt	Sprødt
Ru	Fast
Tør	Tæt
Glat	Tørt
Tynd	Marvet
Elastisk	Skørt
	Sejt
	Mørt
PS: Stort set ingen subjektive beskrivelser	Blødt
	Svampet
	Melet

Hvad indeholder et ganske almindeligt æble? (46 ud af 4-500 stoffer)

- ABSCISIC-ACID (involveret i abscission – d.v.s. når f.eks. et træ taber frugterne)
- CIS-2, TRANS-4-ABSCISIC-ACID
- TRANS-ABSCISIC-ACID
- ACETIC-ACID (eddikesyre)
- ACETIC-ACID-AMYL-ESTER (amylalkohol; [banan](#), æble)
- ACETALDEHYDE (stikkende, frugtagtig. Det stof som alcohol omdannes til og som er med til at give tømmermænd)
- ACETONE (neglelakfjerner)
- N-ALPHA-ACETYL-ARGININE
- ADENINE (DNA-kæde bestanddel)
- ALPHA-ALANINE
- BETA-ALANINE
- ALANINE
- ALUMINUM (grundstof)
- ALPHA-AMINO BUTYRIC-ACID
- AMMONIA(NH3) (stikkende, skarp lugt; ammoniak)
- AMYGDALIN
- AMYL-ACETATE (banan, æble)
- AMYL-BUTYRATE (banan)
- AMYL-PROPIONATE (æble, banan, [abrikos](#))
- ANILINE (rådden fisk)
- ARABINOSE (monosaccharid)
- ARGININE (aminosyre)
- ARSENIC (grundstof; Arsen; giftigt i større doser)
- ASCORBIC-ACID (vitamin C)
- ASCORBIDASE
- ASH (aske)
- ASPARAGINE (aminosyre)
- ASPARTIC-ACID (aminosyre)
- AVICULARIN
- BARIUM (grundstof)
- BENZOIC-ACID (svag balsamisk))
- 3,4-BENZOPYRENE
- BENZYL-ACETATE ([jasmin](#), æble, [pære](#))
- BENZYL-AMINE (stærk ammoniaklugt)
- BIOTIN (vitamin B7)
- BORON (grundstof, Bor)
- BROMINE (grundstof, Brom)
- BUTANOL (kamfer)
- N-BUTANOL ([banan](#), fusel, fermenteret)
- 1-BUTANOL
- 2-BUTANOL (sød, abrikos)
- BUTYL-ACETATE ([banan](#), rom)
- BUTYL-BUTYRATE ([jordbær](#))
- BUTYL-CAPROATE (frugt, [bær](#), [ananas](#), [grøn](#), [vin](#))
- BUTYL-PROPIONATE (frugt, grøn, [banan](#), rom)
- BUTYL-VALERIANATE (sød, frugt, [ananas](#), [banan](#), moden)

Brutto-liste over deskriptorer til æble-smagning – til inspiration (ikke en facitliste)

Deskriptor	Beskrivelse	Eksempler	
Ananas	Sød tropisk frugt, med nøgledeskriptorerne: frugt, svovl, cremet, grøn, skarp, osteagtig, floral og citrus. Til tider metallisk note.	Ethyl hexanoat	
Anis	Sød, krydret, lakridslignende note. Eks. Fennikel, anis, lakrids, esdragon, sødskærm, kørvel	Anethol	F
Astringerende	Sammensnerpende, tørhed i mund og svælg, som te eller rødvin med garvesyre	Garvesyre	
Banan			P19
Bitter	Effekt fra bitre ingredienser, pirrer smagsløgene, kan øge spytssekretion, som kaffe, mørk chokolade, valnød, grapefrugt	Koffein	B
Bær	Røde bær, som jordbær, solbær, hindbær og kirsebær	Benzyl acetat	P1, P3, P4
Citrus	Syrlig frugtnote fra citrusfrugter, som citron, appelsin, lime, mandarin	Limonen, citral, decanal (skal)	P13, P14
Fermenteret	Fermenteret, gæret, - som overmoden frugt eller grøntsager, øl, cider eller vin	2-phenyl ethyl acetat (fermenteret)	(L)
Floral (blomster)	Blomster eller parfumenote, aromatisk – som rose, viol, lavendel, blåbær	Geraniol, citronellol	P22
Frisk	Kølende, citrus	Menthol, limonen, octyl acetat	F, F
Frugt	Friskhed, saftighed, typisk for frugt. En let oste note kan optræde. Som pære, æble, ananas.	Ethyl butyrat	P4, P16-19
Grøn	Som frisk slået græs – som græs, agurk, grønne æbler, olivenolie	Cis-3-hexenol, trans-2-hexenal	F, L (app)
Grønt æble	Duft og smag som grønt æble med syre, grønne noter og friske frugtnoter	Amyl acetat, cis-3-hexenol	S, L

Brutto-liste over deskriptorer til æble-smagning – til inspiration (ikke en facitliste)

Hindbær	Tilhører gruppen af røde bær med varme, søde noter og deskriptorer som floral, frugt, grøn, skarp og parfumeret	Propyl acetat, butyl valerat	L
Jordbær	Sød, rød frugt med deskriptorer som candy, frugt, cremet, grøn, floral, svovl, smøragtig	Butyl butyrat	L, P1
Kanel	Varm, krydret, karakteristisk duft og smag. Smagen tillige brændende.	Cinnamaldehyd	P31
Krydret	Aromatisk, stikkende, pikant med nogle skarpe noter – som kanel, ingefær, muskatnød, karry, peber	Eugenol, cinnamaldehyd...	F, P31, P8
Mandel/kerne	Bitre og nøddeagtige noter fra visse stenfrugter – eks. mandelessens	Benzaldehyd	L
Medicinsk	Barsk, bitter, medicinlignende – som kamfercreme	Kamfer, eugenol	F
Melon	Sød, mild, rød frugt med candy noter og karakteristisk smag	Melonal	L
Moden	Sød, moden, tung, aldret, ofte associeret med sødme fra overmoden frugt – som moden frugt og modne grøntsager		L (app)
Nød		Methyl valerat	P20
Pære	Sød, aromatisk frugt, med noter som candy, floral, grøn, frugt, urteagtig og skarp	Hexyl acetat	
Rose	Typisk rosenduft karakteriseret af citronellol og geraniol	Geraniol	P22

Brutto-liste over deskriptorer til æble-smagning – til inspiration (ikke en facitliste)

Rødt æble	Duft og smag af typisk rødt æble, med sødme og florale noter		S
Syre	Smag af syre – eks. Citron-, æble- eller mælkesyre – som citrusfrugter, eddike, syrnede mælkeprodukter	Citronsyre, æblesyre, mælkesyre	B
Sød	Sød, ofte afrundet smag – som sukker, sirup, honning, søde frugter og rodfrugter (f.eks. gulerod)	Stevia, glukose, fruktose, sukrose	B
Tropisk	Parfumeret duft af tropiske frugter, sød, let sæbeagtig. Eks. Mango, lychee, passionfrugt, banan, ananas	Methyl ketoner	P34

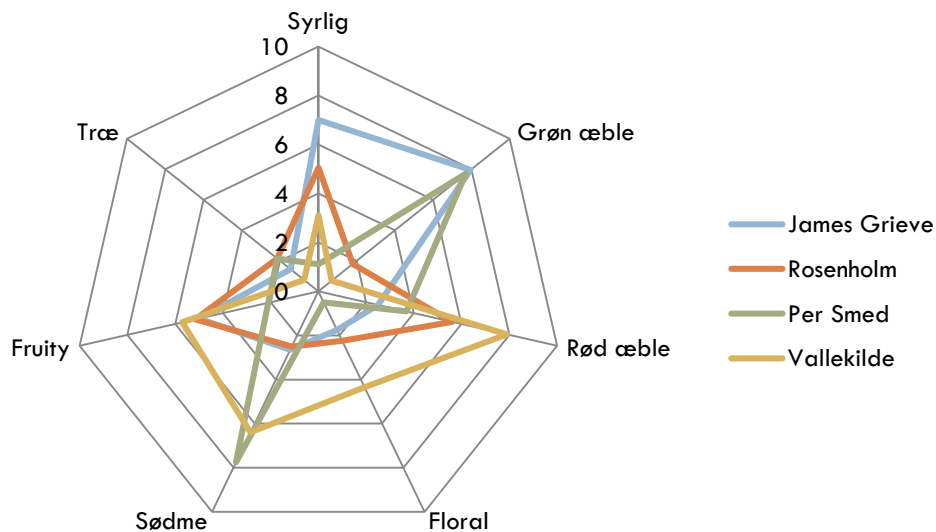

Indledende sensorisk vurdering af 4 æblesorter

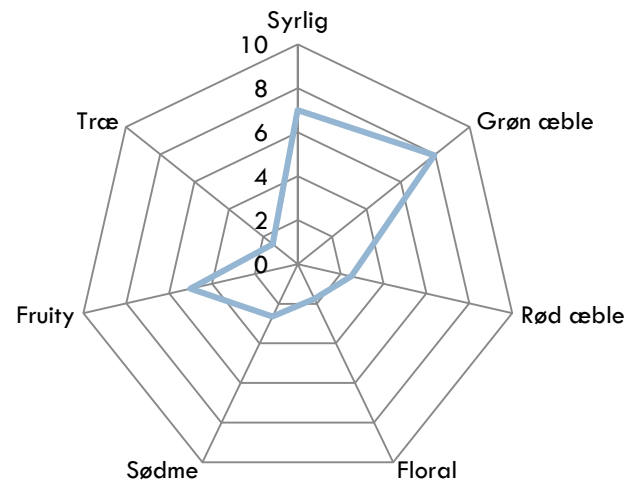
Smagsvurdering

- Sensoriske analyser af produkter og råvarer
- Undervisning i smagning

**Smag af udvalgte æblesorter
Foretaget sept. 2011**

James Grieve -Smag

Anvendelse – relevante sorter og tests

prioriteret ud fra dyrkning, smag, holdbarhed, historie/navn, udseende og konsistens

Spiseæbler:

Aroma***, Brændekilde***, **Bøghs Citronæble******, Dronning Louise***, Egremont Russet***, Filippa****, Fru Glahns æble***, Gråsten Rød****, Guldborg****, Ingers æble***, **Irsk Ferskenæble*****, Jonathan***, Kathrineæble fra Moesgård****, Katinka***, **Kongelig Kortstilk*****, **Kronprins Frederiks Taffelæble (Kæresteæble)******, Lord Lambourne***, Maren Nis***, Nonnetit Bastard***, Princess Noble (Prinsesseæble)***, Pæregårds æble****, Ritt Bjerregaard***, Rosenholm****, Rubinola***, Rød Ananas****, Rød Kortstilk***, Sariola***, Stine Lohmann***, Transparente Blanche***, **Tyrrestrup Kirsebæræble******

Madæbler:

Boiken**, Graham's Royal Jubilee**, Morsøæble***, Filippa****, Kongelig Kortstilk****

Mostæbler:

Bøghs Citronæble****, Guldborg****, Nonnetit Bastard***, se også resultater fra projekt Ydun

Nogle flere udvalgte af de 150 sorter...

Mjød:

Æbler med god nordisk historie og navn samt karakteristisk smag.

Cideræbler:

Early Golden Russet**, evt. andre med bitterhed

Evne til økologisk dyrkning uvis – men uimodståelige navne:

- Morgendug, Ananaskanel, Broholms rosenæble, Comtesse Johanne's æble, Gul kanel, Jernæble, Slesvisk Jordbærcæble, Løgæble, Moskvas Pæreæble, Ydunsæble...

Mjød; Smagsbeskrivelser og troubleshooting/Kvalitetstest

1. Beskrivelse af smagen "når den er som den skal være" eks. For Hyldemjød:

Duft:

- Tydelig duft af hyld
- Honning
- Hyldestængler
- Svag "grøn" note
- + en udefinerbar ren, klar note

Smag:

- Harmonisk
- "Brune" noter
- Varmende
- Honning
- Syrlig-sød
- Stikkende/boblende hyldeeftersmag
- Alkohol
- Let sammensnerpende/astringerende eftersmag

Mjød; Smagsbeskrivelser og troubleshooting/Kvalitetstest

2. Beskrivelse af smagen "når der er noget galt"

Eks. Hyldemjød:

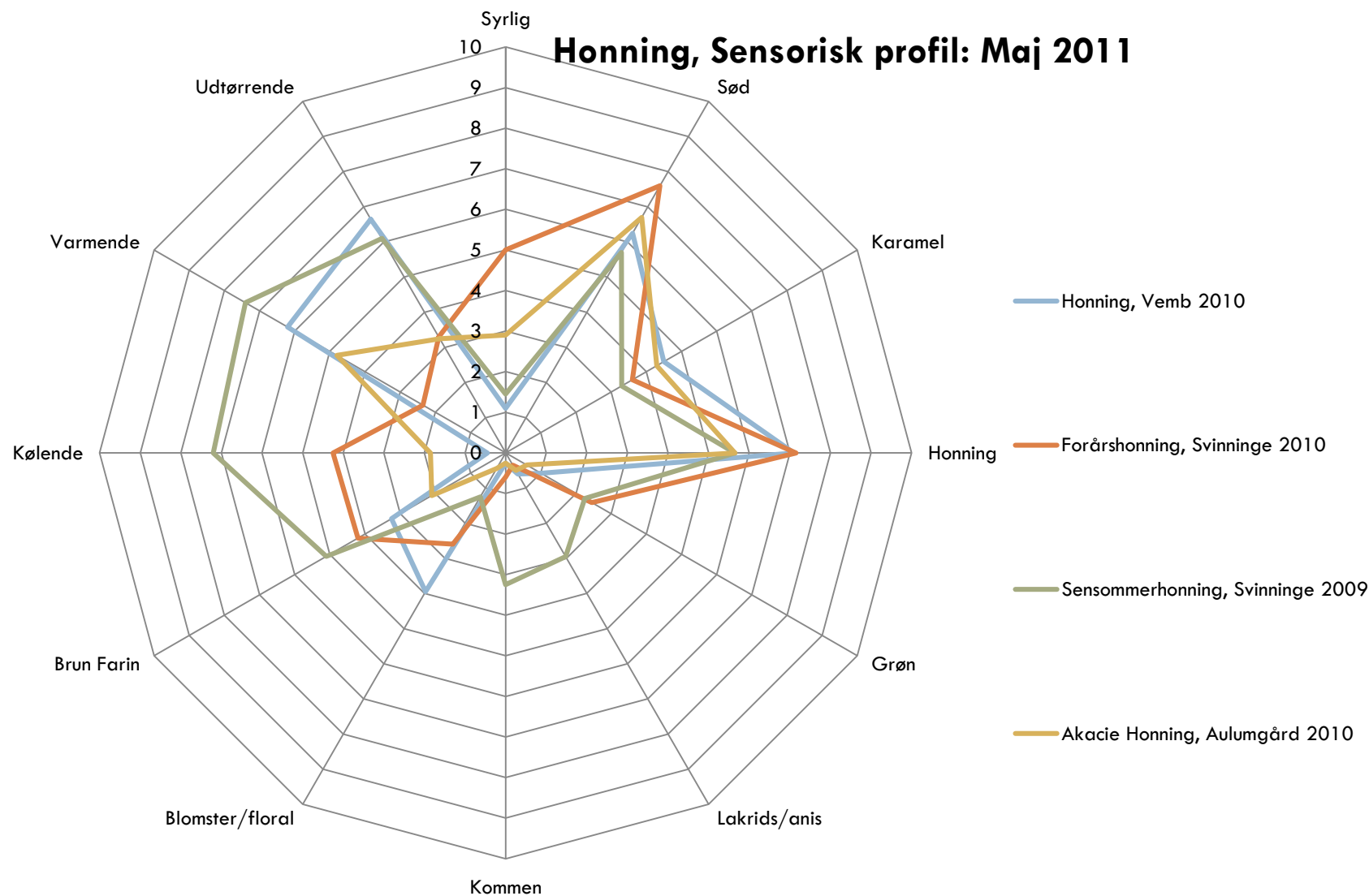
Duft: Hyld, Stikkende, Svovl

Smag: Sødere, Boblende, Bedøvende på tungen (numbing)

3. Undersøgelse af hvad der kan være sket, hvad man kan gøre ved det og hvordan man kan undgå, at det sker igen – v.hj.a. smagsændringerne, informations/litteratursøgning og praktiske forsøg

Honning, Sensorisk vurdering af smagen: Sammenligning af 4 typer

Honning, Kvalitativ beskrivelse af smagen: Bruttoliste – til inspiration

- **Bruttoliste med deskriptorer**

- Farve & udseende

- Lys, gul, gylden, rav, mørk, perlemorsskær, råkvid, beige, luftbobler, klarhed, urenheder, blank/skinnende, farvespil

- Konsistens

- Smørbar, cremet, blød, flydende, fast, klistret, krystalliseret, grynet, fyldig

- Smag

- Mild, rund/afrundet/harmonisk, karamel, honning, vanille, pollen, blomster, karakteristisk, kompleks (mange smagsnoter), krydret, aromatisk, frisk, citrusnote, fruity (frugtagtig), malt, lakrids/anis, kommen, brun farin, kølende, varmende, syrlig, udtørrende/sammensnerpende (astringerende), grøn, kradsende

Honning, Kvalitativ beskrivelse af smagen: Lynghonning som eksempel

- **Farve & udseende**

Gylden, ravgul, uigennemsigtig, luftbobler, enkelte urenheder

- **Konsistens**

Let-flydende (Flydeevne: 3,5 på en skala fra 1-5 (5=mest flydende), smørbar, grynet

- **Smag**

Sød, kraftig, smagfuld, krydret, varmende, udtørrende (astringerende), brun farin, malt, karakteristisk lynghonning

- **Udkast til tekst ("Sensorik møder marketing" – mix af subjektive og objektive beskrivende ord – i modsætning til tidligere, hvor der ikke var beskrivelse af smagen på produktet)**

En kraftfuld og karakteristisk lynghonning, med sød og krydret smag. Konsistensen er smørbar med en smuk ravgylden farve.

Illustration af grundprincippet for FoodPairing: En af de primære smagskomponenter skal findes i begge fødevarer

Smagskomponenter i <u>Ristede jordnødder</u>	Smag/duft
2-crocolacton	Nøddeagtig
Benzenaceladehyd	Karamel/Sød
2,3-butandiol	Frugt
Geranyl butyrat	Rose
Octanal	Citrus
Phenylacetaldehyd	Honning
2-methoxy-4-vinylphenol	Lakrids
3-mercapto-2-butanon	Kogt kød
D-limonen	Citron

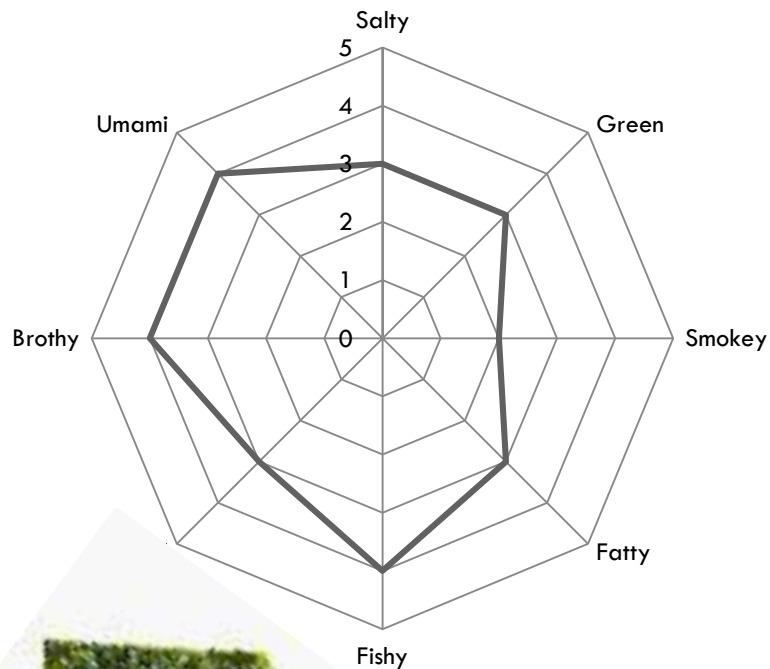
Hvilke smage går godt sammen – og hvorfor?

Æble

Tang, strudseæg, spiselige vilde planter, øko vs konventionel smag...

Nori Tang

Strudseæg og høseæg – er der forskel på smagen?

Høseæg (som røræg):

Forholdsmæssigt mere blomme

Blommen mere gul

Smag: smør, sød, fiskeagtig, umami, mild, svovl

Strudseæg (som røræg):

Hviden lidt mere tyndtflydende

Blød, cremet, lidt grynet konsistens (røræg)

Smag: Flødeagtig, mindre svovl

Spiselige vilde planter – en verden af smag at gå på opdagelse i

Bog-
projekt er i
gang, hvor
smagen af
50 vilde
planter
beskrives

Forskel på økologisk og konventionel smag?

- ❑ Økologiske fødevarer indeholder færre pesticider, færre tilsætningsstoffer, mindre nitrat (p.g.a. mindre kvælstoftilførsel), mindre vand, mere tørstof – herunder flere sekundærstoffer (inkl. smagsstoffer)
- ❑ Smagen er ikke automatisk bedre fordi produktet er økologisk – men det ser ud til at mindre intensiv vækst, længere vækstperiode, kompleks gødning/foder, samt alternative racer/sorter kan give en mere kompleks og intens smag
- ❑ Hvordan påvirker pesticider og tilsætningsstoffer – i sig selv – smagen?

